

Akt myšlení

Myšlení je určitou vykonávanou aktivitou, která má také svou předmětnou stránku (ta byla v různých dobách a za různých okolností interpretována jako činnost některých tělesných orgánů, např. srdce, střev, vůbec vnitřností, posléze mozku; ještě Descartes ji spojoval např. se šišinkou, přes kterou mohlo mít myšlení vliv na „věc rozprostraněnou“, na tělo a jeho výkony). Každá aktivita je založena v jednotlivých akcích, a každá akce je akcí nějakého subjektu. Kromě subjektů nejnižších úrovní jsou akce všech vyšších subjektů vždy také (ale nejenom!) koordinací akcí nižších subjektů, zapojených do vyššího subjektu tak, že představují jednotu či celek. To však nesmíme chápat tak, že by akce vyšší úrovně (tj. komplikovanější) byly prostě výsledkem akcí těch nižších subjektů (o kterých bychom mohli pro větší přehlednost mluvit jako o sub-subjektech). Proto je zásadně možné, a de facto běžné, aby se v jistých mezích a v jistém smyslu vyšší akce relativně emancipovaly, tj. aby ve svém průběhu byly relativně (a tedy do jisté míry) nezávislé na subakcích, bez nichž by ovšem vůbec nebyly možné. To je ostatně nutným předpokladem toho, aby subjekt jako celek mohl reagovat na nějakou vnější skutečnost nebo situaci adekvátnějším způsobem, než jako by toho byly schopny jeho nižší složky. Proto lze jednotlivé myšlenkové akty zkoumat a studovat pouze zvenčí jen po některých stránkách, ale nikdy komplexně a celkově. To je dostatečným důvodem pro závěr, že třeba logičnost určitého myšlenkového aktu nebude moci nikdy být ověřována fyziologicky nebo neurologicky atp., a to nikoli proto, že dosud nemáme k dispozici potřebné nástroje a metody, nýbrž principiálně, tj. nepřekročitelně. Jediné, co může být poznáváno tímto přístupem, je odhalování souvislostí mezi nějakými anomáliemi fyziologického atd. charakteru a příslušnými logickými lapsy, přičemž ty logické lapsy bude nutně zapotřebí odhalovat jinými postupy.

(Písek, 120122-3.)